

SACHAROS PELKĖS ATKŪRIMAS

Švelniname klimato kaitą ir saugome biologinę įvairovę

Senų žmonių pasakojimai byloja apie beveik prieš šimtmetį Panemunėlio miške įsiplieskusį gaisrą, persimetusių ir į samanomis nuklotą kupstuotą pelkę. Degančios duobės rūko ištisą žiemą. Pakilęs vėjas pustydavė degėsius ir sausas durpes tarsi smėlį Sacharos dykumoje. Vietos eigučiai gaisro nuniokotą plotą ėmė vadinti Sacharą. Ilgainiui šis pavadinimas prigijo ne tik buityje, bet ir oficialiuose dokumentuose – pelkę imta vadinti Sacharos pelke.

XX a. ketvirtąjo dešimtmečio pabaigoje Sacharos pelkinį kompleksą buvo numatyta skirti durpių pramonei. Pelkė nusausinta tankiu sausinamųjų griovių tinklu, dalyje durpyno pašalinta augalinė danga. Iškastos durpės buvo skirtos kurui ir kraikui. Durpynas veikė iki 1981 m. Jau beveik 40 metų, kai stipriai apsausinta ir sužalota pelkė palikta likimo valiai. Dalis durpių kasimo lovių jau užsitraukė žalia kiminų veja, tačiau visai pelkei atkurti reikia inovatyvių hidrologinio režimo atkūrimo priemonių.

Atsikuriančios gamtinės vertybės

Pelkėje ir jos apylinkėse peri tetervinai, gervės, jerubės, lėliai, saulėkaitoje ant kupstų susirangiusios šildosi paprastosios angys. Teritorijoje inventurizuotos 3 tipų Europos Bendrijos (EB) svarbos buveinės: 7120 Degradavusios aukštapelkės, 91D0 *Pelkiniai miškai ir 7140 Tarpinės pelkės ir liūnai.

2018 m., siekiant išsaugoti pelkinį kompleksą su EB svarbos buveinėmis ir saugomomis rūšimis, Sacharos pelkė (88 ha) yra įtraukta į vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašą ir tapo Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ dalimi.

LIFE Peat Restore

Tarptautinis LIFE programos projektas (2016–2021 m.) skirtas pažeistų pelkinių ekosistemų būklei gerinti ir klimato kaitai švelninti. Lietuvoje atkuriamos pažeistos Sacharos, Pūsčios, Plinkšių ir Amalvos pelkės bei dalis eksploatuoto Aukštumalos durpyno.

Gamtotvarkos darbai atlikti 88 ha plote pagal Sacharos pelkės gamtotvarkos planą. Miško kirtimo darbai įvykdyti pagal VĮ VMU Rokiškio regioninio padalinio miškotvarkos projektą, vandens lygio atkūrimas – pagal Sacharos durpyno hidrologinio režimo atkūrimo supaprastintą projektą.

Sacharos pelkės ekologinių sąlygų atkūrimui įgyvendintos priemonės:

- įrengta daugiau kaip 200 durpinių, plastikinių sprausstasių ir mišrios konstrukcijos vandenį sulaukančių užtūrų;
- 30 ha plote iškiršta natūralioms aukštapelkėms nebūdinga sumedėjusi augalija.

International project on restoration of degraded peatlands is aiming at the reduction of greenhouse gas emissions in Baltic states, Poland and Germany. In Lithuania five abandoned peatlands will be restored. Sachara peatland was partly used for peat extraction 40 years ago. Today it is included into the European network of protected areas Natura 2000 sites. Based on the nature management plan the site was rewetted and woody vegetation was removed. Restoration actions will help to restore water level and improve the conditions for biodiversity.

Tiesioginiai šiltnamio efekta sukeliančių dujų emisijų matavimai Sacharos pelkėje

Klimato kaita ir pelkės

Pelkės dengia vos 3 % sausumos paviršiaus, tačiau jose sukaupta gerokai daugiau organinės anglies nei visuose mūsų planetos miškuose.

Nusausintose pelkėse dėl suaktyvėjusių mikroorganizmų veiklos durpės pradeda skaidytis ir į atmosferą ima plūsti šiltnamio efekta sukeliančios dujos. Sacharos pelkė išskiria apie 780 t CO₂ ekv./metus, t. y. tiek, kiek jų išmestų automobilis, jei mes 70 kartų bandytume apvažiuoti Žemės rutulį ties pusiauju.

Atkūrę natūralioms pelkėms būdingą vandens lygį sustabdysime durpių skaidymąsi ir sušvelninsime klimato kaitą.

Atsikurianti Sacharos pelkės dalis

LIFE Peat Restore (LIFE15 CMM/DE/000138)

CO₂ emisijų mažinimas atkuriant nusausintus ir degraduojančius durpynus Šiaurės Europos lygumose / Reduction of CO₂ Emissions by Restoring Degraded Peatlands in Northern European Lowland

Daugiau informacijos <https://life-peat-restore.eu/lt>

Nuotraukų autoriai: Ž. Sinkevičius, J. Sendžikaitė, R. Jakaitis, N. Zableckis, E. Drobelis, S. Pranculienė, G. Spalva.

Projektą finansuoja

Projektą koordinuoja

Projektą Lietuvoje vykdo

LIETUVOS GAMTOS FONDAS

LIETUVIŠKOS DURPĖS DURPIŲ ĮMONIŲ ASOCIACIJA

Atsakingos organizacijos

VĮ Valstybinių miškų urėdijos Rokiškio regioninis padalinys, tel. 8 458 71217, el. paštas rokiskis@vmu.lt

Dėl lankymosi teritorijoje ar pastebėjus aplinkos apsaugos pažeidimus prašome kreiptis į Sartų ir Gražutės regioninių parkų direktiją.

Vytauto g. 5, Dusetos, LT-32309 Zarasų r., tel. 8 385 56849, el. paštas sartai@grazute.lt, <http://sartaigrazute.am.lt>

Lietuvos gamtos fondas, tel. 8 5 2310700, el. paštas info@glis.lt, www.glis.lt

2016–2021 m. įgyvendinamą projektą iš dalies finansuoja Europos Sąjungos LIFE programos Klimato politikos paprogramė (Klimato kaitos švelninimas), Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija ir projekto partneriai.